

egyesítették a birodalmi nevelésügyi minisztériummal. A főiskolai tanárok szabályzatát úgy alakították át, hogy ezentúl az egyetemi és főiskolai tanárok nyugalmabonulásának el nem tolható határidejéül a 65. életévet állapítja meg, szabályozza a magántanárságot stb. Felállítják a »Reichs-Studentenwerk« intézményét, mely a főiskolai diákságot szelektálni van hivatva, úgy, hogy »minden népi-német tehetségnek lehetővé tegye valamely főiskolába való bejutást, a származás, vagy az anyagi erőkre való tekintet nélkül«. A cél: a legkiválóbbak, legtehetségesebbek kiválogatása »nacionálszocialista értelemben«. Egy más rendelet a helyi *szakiskolák* új szabályzatát adja, egy másik pedig a bajorországi *tanítóképzésre* vonatkozik. A tanítók ezentúl Bajorországban is »akadémiákat« fognak látogatni, tehát főiskolai nevelésben fognak részesülni. (V.H.)

A „Pädagogische Warte“ 1934. évi decemberi száma (41. évf. 23. füzet) »Uj oktatási élet« megjelöléssel cikksorozatot ad, melyben a munka megbecsülését célul kitűző új német szellem tükröződik vissza. A fokozott munkakövetelmény az iskolai életben is fokozott öntevékenységre célzó törekvésben nyer kifejezést. Ennek végrehajtásában azonban még nem alakult ki általános érvényű felfogás, amint ezt az alábbi cikkek is mutatják, mert míg az első cikk teljes egészében alkotó munkát kíván a tanulóktól, addig a második cikk pl. megelégszik a nyújtott anyag feldolgozásával. Érdekesen tükröződik a mai szellem a füzet homlokára írt következő jellegében, mely Hans Schemm beszédjéből az alább imondatot idézi:

»Nem gondolok arra, hogy a tanulóiskolát feladjam, nem gondolok arra, hogy a munkaiskolát mellőzzem; mindkettőt tartsa fenn a jellemiskola uralkodó ereje.«

A füzet tartalmából különösen a következő cikkek figyelemreméltóak:

I. A tanításra való »felkészülődés«, mint a Dalton terv német formája. Irta R. Seyfert.

Az amerikai és angol iskolákban használatos Dalton-féle eljárás a gyermekeket nagyobb öntevékenységre serkenti. Az iskola legfontosabb segítsége itt abban áll, hogy könyveket nyújt a gyermekeknek, melyekből önállóan feldolgozzák a kiválasztott tárgyat. Ezt a munkát közösen végzik el; összehordják az anyagot, megbeszélik, vitatkoznak, kérdést intéznek a tanítóhoz stb. és ezalatt meg is tanulják az anyagot.

Kissé amerikai ízü dolog ez. Kétséges, keletkezhetik-e ezen az úton rendezett tudás? Az ilyenfajta öntevékenység önámítás, hiszen a tanuló gondolkodás helyett csak könyveket olvasgat. Mégis van valami vonzó abban a gondolatban, hogy a tanulók alkotva tanuljanak. A tanulók közreműködése a tanításban, a szabad gondolatnyilvánítás már általános szokás a német iskolákban. Itt a Dalton elv nem ujság; legfeljebb az elnevezések mások. Így a »felkészülődés« (Zurüstung) kifejezés is mint didaktikai gondolat nem Daltonra vezetendő vissza, hanem mint eredeti német termék, az alkotva tanulás elvének továbbfejlesztését jelenti. Ez a Dalton elv német alakja. A lényeg az, hogy a gyermek maga dolgozza fel az új ismeretet, az oktatás csak segítsen neki. Ennek azonban nagy akadályja az idő rövidsége. Ezért a »felkészülődés« a tanításon kívül történjék házfeladat-

szerűen, de túlterhelés nélkül. Ezért az anyagot több csoportnak osztjuk ki. Mindegyik összegyűjti, megszerzi a szükséges ismereteket és gondoskodik alkalmas ismeretközlési módról is. A »felkészülődésben« tehát kétféle munka folyik: 1. a tárgyi ismeret megszerzése és megtanulása, 2. annak megtanulása, miképpen legyen ez közlendő a többi tanulóval. Ebben a tanulásban van tehát ismeretszerzési és methodikai mozzanat. Ezt a fajta tanulást végzi pl. a tanítójelölt, amikor a tanításra felkészül. A jelölt tanul, hogy felismerje a módot, miképpen tanítson, hogy a gyermek is elsajátítsa az ismereteket. Ez a munkálkodás ujszerű megvilágításba helyezi a tanulást s felmerül a gondolat, nem volna-e alkalmazható ez a munkafolyamat a gyermekekre nézve is? Hogyne volna alkalmazható, csak le kell azt egyszerűsíteni a gyermeki lélek nivójára. Ha tehát azt akarjuk, hogy a gyermek is végezzen »felkészülő« munkát valamely téma körében, hogy azt azután társaival közölhesse: egyrészt le kell egyszerűsíteni az ismeretanyagot, másrészt gondoskodni kell róla, hogy a gyermek felkészen is lejártsódjék az a folyamat, mellyel a »felkészülődés« jár, csak primitívebb formában. A gyermek nemcsak hogy képes erre a munkára, de szívesen is teszi. Hiszen amikor a tanítás közben a gyermekek tapasztalataira hivatkozunk, mindjárt egész sereg gyermek kész beszámolni élményeiről. Egyiknek van erre vonatkozó könyve, a másiknak képe stb. Mi más ez, mint hozzájárulás, felkészülődés a tanításhoz. Ilyen felkészülődés pl. valamely természetrajzi vagy földrajzi jelenségnek hosszabb megfigyelése, tapasztalatok feljegyzése, s végül az összegyűjtött anyagunk rendszerbe foglalása. A »felkészülődés« tehát nem csupán előkészület, hanem már teljes tanulási- és munkafolyamat.

Egy alapos »felkészülődés« lényegében megváltoztatja az oktatás jellegét. Az oktatás itt aratóst jelent, ahol a szorgalom mezején öntevékenység útján teremt szellemi kincseket a szellemi tárházakba összegyűjtik. Ezzel azonban egészen eltolódik a tanulási eljárás. Az is a szándék; de ne felejtjük el, hogy nem minden tanítási óra lesz ilyen felkészülő. A napi munka egy része ünnepi óra számba megy, ahol a tanító az előadó, a vezető, ahol a tanulók részéről nincs felkészülődés. De a tulajdonképeni tanuló-, munka- és gyakorlóórákon, ahol a tanulóknak maguknak kell a gyakorlati ismereteket, készségeket megszerezniök: ott igenis megköveteljük a felkészülődést. A felkészülődés lényegileg feldolgozás: tehát az iskolában a munka öntevékenységi feldolgozás alakjában menjen végbe Dalton módszerek szerint.

A felkészülődés legfontosabb alakjai: tárgyak és események megfigyelése, alkalmas anyag gyűjtése, könyvek, folyóiratok olvasása, gyakorlati tárgyaknál saját kísérletezés, rajz, fényképezés, saját feljegyzések. Ez a tanítási eljárás a Dalton féle tervtől abban különbözik, hogy a felkészülődés teljesen a közös oktatási óra szempontjából történik. A felkészülő egyén tanul magának is, de készülése közben főleg az a szándék vezérli, hogy az osztályt, a tanítót segítsék, s a közös munkát előbbre vigye. Nem elég tehát megfigyeléseket tenni, gyűjteni és kísérletezni; nem, hanem fontos a saját észleleteket közzétenni, hogy mások is okuljanak. A gyermekek a felkészülődés által a tanító segédjeivé lesznek: s egy személyben tanítók és tanulók is egyúttal. Nincsen abban semmi túlzás, ha az iskolát oly helyé-

avátjuk, ahol a gyermekek egymást tanítják s egymástól tanulnak.

A felkészülődés a tanuló szabad idejében történjek. Ez nem amolyan régi értelemben vett házi feladat, hanem a gyermek hajlamainak, tehetségének foglalkoztatása. Ez lehet egészen játékszerű is; minden attól függ, hogyan sikerül a tanítónak a gyermekek munkakedvét felébreszteni s az iskolai munkát az élethez közel vinnie.

Egy nagyobb munkaegységhez való felkészülődést munkamegosztással kell megszervezni, hogy a gyermekek ne legyenek túlterhelve, s a munka alapos lehessen. Ez a munkaközösségre való nevelésnek jó eszköze. A vezetőgyeniségek hamarosan kiválnak s ezek igen igazságosan osztják fel a munkát.

A felkészülődéshez idő kell, tehát jóval a tulajdonképpeni tanítás előtt kell azt megkezdeni. Ez is különbséget jelent az eddigi oktatással szemben, mely célkitűzéssel kezdődött. Ezzel óránként megismétlődő szellemi támadást intéztek a gyermek ellen, ami nem kedvezett az elmélyülésnek. A jövőben a tanítási óra lezárója legyen annak a hosszabb felkészülődési munkának, amelyet a tanulók valamely kitűzött tárgyból végeztek. Kell a hozzákészülődéshez tér is, mert amit a tanulók összehordanak, azt valahol ki kell állítani, hogy mindenki láthassa. Ezáltal felkeltjük a felkészülődésben részt nem vevő gyermekek érdeklődését is, s így az egész osztály részvétele biztosítva van. Erre a célra minden osztályban legalább 3 szekrénykét kellene felszerelni. Ez az intézkedés mindjárt szembetűnővé teszi ennek az eljárásnak veszedelmét, amely a tanulási érdeklődés szétforgácsolódásában áll. T. i. a felkészülődési műveletek különböző stádiumokban vannak; az egyik akkor kezdődik, amikor a másik még javában folyik. Azután meg a különböző szakok ily irányú munkája is keresztezi egymást, miáltal bizonyos sokféleség és zűrzavar támadhat. Ez csak úgy kerülhető ki, hogy ha a felkészülődés nagyobb egységekre vonatkoznék. Ennek előfeltétele a tanmenet olyan összeállítása, mely nagyobb összefüggéseket vesz fel, és ezenkívül szükséges volna a szakok szerint tagozódó oktatásról az egységesítő oktatásra áttérni.

Micsoda szerep jut ebben az oktatási eljárásban a tanítónak? Hiszen a felkészülődés egészen a tanuló öntevékeny munkája. A tanító állandóan figyelemmel kíséri a tanulók munkáját, sőt érdeklődéssel, együttérzéssel, tanácsal, irányítással résztvesz a munkában; hiszen ő tudja egyedül, mely cél felé tör a sokfelé ágazó munka. Ezért szükséges, hogy az előkészülődés folyamán is minden nap egy kis idő jusson a munkálatok megbeszélésére. Ez ismét maga után vonja az órarendi beosztás megreformálását. A tanulási időnek felaprózódása különben sem kedvez egy jól átgondolt terv gyakorlati végrehajtásának. A legkisebb tanítási egységet be kellene illeszteni egy napi methodikai egységbe; ez ismét szervez része lennie egy tágabb körű heti egységnek. Ebben a keretben nehézség nélkül lehetne időt szakítani a fentemlített napi megbeszélésekre. A tanító feladata, hogy az előkészülődés eredményét egy oktatási órában hasznosítsa és a tanulók szempontjából befejezze. Az egyes csoportok munkája az osztály részére élménnyé lesz. A tanulók munkája most válik csak az ő szemükben is értékké, amikor beszámolnak az osztály előtt eddigi munkájukról, tapasztalataikról, átélt nehézségeikről, saját gondolataikról

stb. A többi tanulók is résztvevőkké válnak, amennyiben kérdeznek, kiegészítenek, vitatkoznak stb. A tanító pedig rendez, tagol, felhasználja a tanultakat további iskolai feladatokra; ő gondoskodik róla, hogy a tanultakat hogyan lehet a tanulókra nézve a legjobban gyümölcösöztetni. Erről a tanítási eljárásról még sokat kell beszélni, de csak személyes tapasztalat alapján. Erré akar ez a cikk serkenteni.

II. *Micsoda az élethez közel álló oktatás? (Hans Schrader.)*

Az életközelséget helytelen úgy értelmezni, hogy a külső életet vi-
gyük be az iskolába. Az iskolának saját élete van, különösen, ha úgy ér-
telmezzük, hogy az élet ember és ember közti sokféle kapcsolatot jelent.
Ezek alkotásokat eredményeznek s ez a másokéért való alkotás az igazi élet-
folyam. Az iskolai életben ilyen emberek közti kapcsolat a gyermek és a
tanító közt van. A külső életet közéjük ékelni, csak a módszer túltengő
uralma törekszik, melynek főgondja az anyagközlés. A tanító: mint ember,
azonbán elsősorban az osztályban uralkodó étellel törődik, ápolja a kap-
csolatot, mint viszonyt, tanító és gyermek között s a módszerek csupán
annyi szerepet enged, amit a tanító és a gyermek képessége, meg a tárgy
természete megszab. Életet lehelő tanítás csak ott lehet, ahol a tanító tel-
jesen ismeri a gyermekeket, úgyhogy nemcsak tanít, hanem lelki össze-
hangolódás folytán nevel is. Ez persze csak éveken át tartó osztályvezetés
útján lehetséges. A nevelési eszmény nem stréberek termelése, hanem
egyeneselelkű, derék hazafiak nevelése. Ami pedig a módszert illeti, az
ne vigyen uralkodó szerepet az iskolai életben. A legjobb módszer: gyakor-
lás a biztos tudásig. Az öntevékenységről szólván: a tanuló akkor dolgo-
zik a legtöbbet, amikor gyakorol. A munkaiskola ne legyen tehát *hidol-
gózó*, hanem inkább *feldolgozó* irányú tevékenység; ne a *munkán* legyen a
hangsúly, mely az egyes embert elkülöníti, hanem a *teremtésen*, az *alko-
táson*, mely közösségbe olvaszt, s ott van jelen, ahol a cselekvők egy kér-
dés megoldásán dolgoznak. A házi feladat tehát kötelességtudásra, szo-
rgalomra nevelés céljából lehet jó, de az osztályban való teremtő munka
szempontjából értéktelen. Ami pedig a külső életet illeti, az sok anyagot,
kiegészítést, magyarázatot nyújt a belső iskolai életnek. Viszont a belső
iskolai élet is szolgálja a külsőt, mert megalapozza azt. Az életközelség-
nek tehát kettős az értelme: az iskolai élet előkészít a külső életre, a
külső pedig támogatja az iskolai életet.

Élethez közelálló oktatás tehát ott van, ahol a tanító és tanuló nem
iskolagépekként állnak szemben egymással, s nem pusztán metodikai sza-
bályok szerint dolgoznak, hanem ahol közvetlenül beszélnek egymással,
mint ember az emberrel. Itt nincs szükség fegyelmezésre, a fegyelem maga
alakul ki a tanító és tanuló közötti belső viszony folytán.

III. *A munkaszolgálat feladatai és értelme. (Dr. Alfréd Krüger.)*

A munkaszolgálat újszerű jelenség a német életben. A barna egyen-
ruhába öltöztetett emberek új szellemet árasztanak. Ez a szellem nem a
nagyvárosok jóllakott anyagiasságában terem, hanem messze a civilizáció
szellemétől, ott a lecsapolandó mocsarak között, ahol a munkaszolgálat
férfiai nehéz munkában új német földet foglalnak, ahol hűséges közös mun-
kában egy új német embertársadalom van keletkezőben. Ez nem munka-
nélküliek foglalkoztatása, hontalanok ellátása, vagy titkos katonai tartalék-

szervezet: ez építőanyag a népszocialista birodalom felépítéséhez.

1. Ennek előfeltétele a népgazdasági feladat megoldása. Mocsaras, homokos földterületeket kell termőföldekké varázsolni, hogy a hontalanok otthon kapjanak, hogy a német népet a hazai rög táplálhassa s függetleníthesse magát a külföldtől.

2. Óriási feladat ez, melynek véghezvitelét mégis elősegíti a »munkáról« kialakult mai német felfogás. Eszerint a munka nem csupán eszköz a pénzszerzésre és egyéni haszonra, hanem szolgálat a közösség érdekében. A munka nem teher többé, s nem becsmérlendő dolog, hanem tiszteletet és megbecsülést érdemlő közszolgálat. A polgár megbecsülése sem a külső állásától függ, hanem munkaszolgáltatásától, amellyel beilleszkedik a közösségbe.

3. A munkaszolgálat tehát hittevés a népközösség, a nemzeti szocializmus és a Vezér mellett. A munkaszolgálat a legfontosabb szervezet, mely a német fiatalságot egy évi közös szolgálatban egységbe kovácsolja. Az együtt végzett munka által mindenki tudatos építőjévé válik az új Németországnak. A zárt táborigényekben a közösség törvényei mindenkit köteleznek. Összefogás, önfegyelem, engedelmes alárendelés képezik az elveket, melyek munkából és áldozatos életből fakadva, a harmadik birodalom életstílusát adják.

IV. Egy különös agglegény karácsonya. Olvasmánytárgyalási vázlat Franz Schnass-tól.

Itt olyan olvasmányról van szó, amelyik nincsen meg a tanulók olvasókönyvében, tehát otthon való elolvasatására nem lehet támaszkodni. Miután sokan helytelenítik a pusztá felolvasást, mert nem biztosítja eléggé az osztály cselekvőleges részvételét; ezért a szerző a következő tárgyalási módot ajánlja.

Először is magyarázzuk meg a szövegben előforduló ismeretlen kifejezéseket. Ezeket célszerű a tábláról le is írni. Ennél még fontosabb előkészület bizonyos szükséges elmefuttatások, megbeszélések közös folytatása, melyek a tárgyalandó olvasmány címére, műfajára, személyeire stb.-re vonatkoznak. Itt teret kell engednünk a gyermekeknek saját élményeik szabad kifejezésére. Az érdeklődés tetőpontján következnek a minta-olvasás. Ennek nagyon gondosnak, kifejezőnek s a szöveghez simulónak kell lennie. Itt nem elegendő a helyes kiejtés, a világos értelmes olvasás: itt színeznünk kell, aláfesteni hanggal, taglejtéssel, arcjátékkal és jól alkalmazott szünetekkel. A szünetek egyrészt arra valóak, hogy az érdeklődést fokozzák, másrészt arra szolgálják, hogy alkalmat adjunk a tanulóknak érzelmeik spontán megnyilatkozására. Ezek az önkéntelen elszólások, megjegyzések mindennél jobban bizonyítják, hogy az összeköttetés a tanító és a tanulóereg között megvan. Néha-néha elkerülhetetlen, hogy egy-egy odavetett rövid megjegyzéssel valamit olvasásközben is meg magyarázzunk; de ezt úgy alkalmazzuk, hogy az olvasmány egységét s esztétikai hatását nem rontjuk el. Ilyenképpen egész természetes módon oldunk meg minden értelmi és érzelmi mozzanatot hosszas aprólékoskodás nélkül. A sok töviről-hegyire való kérdegetés helyett inkább olvassuk el az olvasmányt másodszer is, de most már megjegyzések nélkül. Hadd élvezzék a gyermekek teljes odaadással az író stílusát s a mű minden szépségét. (jv.)

Lapunk jelen száma 120 oldal. A Cselekvés Iskolájára a f. évi előfizetési díj a M. kir. Postatakarékpénztár 42019 számú csekkzámlájára küldendő be.